

การจัดการเรียนรู้ภาษาฝรั่งเศสในชั้นเรียน: กรณีศึกษามหาวิทยาลัยไทยและเวียดนาม Classroom Management in French Language Teaching: A Case Study of Thai and Vietnamese Universities

สิริจิตต์ เดจอนมรชัย^{1*} และ เพ็ญพรรณ ทิพย์คง²
Sirajit Dejamonchai^{1*} and Penphan Thipkong²

¹ภาควิชาภาษาและวัฒนธรรมตะวันตก คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

²ภาควิชาหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ คณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีแห่งสุวรรณภูมิ

¹Department of Western Languages and Cultures, Faculty of Liberal Arts, Thammasat University

²Department of Curriculum and Learning Management, Faculty of Education and Liberal Arts,
Suvarnabhumi Institute of Technology

*Corresponding author, E-mail: sirajitd@gmail.com, โทร. 081-4455846

วันที่ส่งบทความ 24 พฤศจิกายน 2564 วันที่แก้ไขครั้งสุดท้าย 28 ธันวาคม 2564

วันที่ตอบรับบทความ 12 มกราคม 2565 วันที่เผยแพร่ออนไลน์ 1 กรกฎาคม 2566

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการจัดการเรียนรู้ภาษาฝรั่งเศสในฐานะภาษาต่างประเทศในระดับอุดมศึกษา โดยวิเคราะห์การปฏิบัติการสอนของผู้สอนในมหาวิทยาลัยของประเทศไทย 2) วิเคราะห์การเลือกใช้วิธีการจัดการเรียนรู้ภาษาฝรั่งเศสในชั้นเรียนของผู้สอนในมหาวิทยาลัยของประเทศไทย และ 3) ถอดบทเรียนวิธีการจัดการเรียนรู้ภาษาฝรั่งเศสในชั้นเรียนของผู้สอนในมหาวิทยาลัยของสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม เพื่อให้ได้องค์ความรู้และมุมมองเกี่ยวกับวิธีการสอนและปัจจัยในการจัดการเรียนรู้ภาษาฝรั่งเศสในระดับอุดมศึกษาของประเทศไทยเพื่อนำมาในภูมิภาคอาเซียน กลุ่มตัวอย่างที่เลือกมาแบบเฉพาะเจาะจงประกอบด้วยผู้สอนรายวิชาภาษาฝรั่งเศสและภาษาฝรั่งเศสเฉพาะด้านจำนวน 10 คน จากมหาวิทยาลัยในประเทศไทย 5 แห่ง และมหาวิทยาลัยในประเทศเวียดนามจำนวน 2 แห่ง การเก็บรวบรวมข้อมูลได้มีกระบวนการบันทึกวีดิทัศน์การสอน การวิเคราะห์เนื้อหาแบบเรียน การประเมินการปฏิบัติการสอนในชั้นเรียน การตอบแบบสอบถามและการสัมภาษณ์ผู้สอน ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ในภาพรวมพบว่าการปฏิบัติการสอนในชั้นเรียนของกลุ่มตัวอย่างชาวไทยและชาวเวียดนามด้านเทคนิคการสอนไม่แตกต่างกัน โดยผู้สอนใช้การถาม-ตอบและการอธิบายเป็นเทคนิคสำคัญ ผู้สอนชาวไทยส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับความหมายของคำศัพท์ โครงสร้างประโยค และการอ่านออกเสียงมากกว่าการฝึกฝนทักษะการสื่อสารในสถานการณ์และการจัดกิจกรรมกลุ่ม การใช้ภาษาในชั้นเรียนผู้สอนชาวเวียดนามจะสื่อสารภาษาฝรั่งเศสกับผู้เรียนมากกว่าผู้สอนชาวไทย

คำสำคัญ: ภาษาฝรั่งเศสในฐานะภาษาต่างประเทศ การจัดการเรียนรู้ภาษาฝรั่งเศส ผู้สอนภาษาต่างประเทศระดับอุดมศึกษา มหาวิทยาลัยไทย มหาวิทยาลัยเวียดนาม

Abstract

This study aimed to 1) investigate classroom management in teaching French as a Foreign Language in higher education by analyzing the teaching practices of instructors at Thai universities 2) analyze the choice of French learning classroom management methods implemented by university instructors, and 3) lesson learn French learning classroom management methods implemented by Vietnamese university instructors to gain an insight into teaching methodology and factors that influence choices of French classroom management of neighboring ASEAN countries for the benefit of further development of teaching and learning French as a foreign language. The participants in this study consisted of a specific sample group of 10 instructors teaching French and Specialized French courses from 5 Thai universities and 2 Vietnamese universities, respectively. Data collection included videotaping of the teaching sessions, content analysis of the teaching materials, in-class teaching assessment, questionnaires, and interviews with the instructors.

The qualitative data analysis revealed that the classroom practices of the Thai and the Vietnamese instructors were not different, with asking questions and eliciting answers, as well as giving explanations being the main techniques in the classroom. Most Thai instructors focused on the meaning of words, sentence structure, and reading aloud rather than developing communication skills in various situations and organizing group activities. Regarding the use of French in class, Vietnamese instructors seemed to use French to communicate with their students more than the Thai instructors did.

Keywords: *French as a Foreign Language, French classroom management, Foreign language instructors at the tertiary level, Thai universities, Vietnam universities*

1. บทนำ

การจัดการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศได้รับอิทธิพลจากแนวคิดของนักปรัชญา นักจิตวิทยา นักการศึกษา และนักภาษาศาสตร์ในยุคสมัยต่าง ๆ ที่เข้ามามีบทบาทสำคัญในการกำหนดแนวทางการสอนภาษาต่างประเทศ วิธีการสอนบางวิธีเป็นที่นิยมมาก บางวิธีก็มีการนำมาใช้เพียงชั่วระยะเวลาหนึ่งก็เสื่อมความนิยมตามยุคสมัยและบริบทที่เปลี่ยนไป การสอนภาษาฝรั่งเศสในฐานะภาษาต่างประเทศมีแนวคิดหลักเช่นเดียวกับกรอบแนวคิดการสอนภาษาต่างประเทศอื่น ๆ ซึ่งเป็นที่ยอมรับและเป็นสากล

สำหรับการจัดการเรียนการสอนภาษาฝรั่งเศสในระดับปริญญาตรีของประเทศไทยนั้น¹ มีพัฒนาการตามลำดับ ส่วนใหญ่ดำเนินการเรียนการสอนโดยคณะอักษรศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ หลักสูตรภาษาฝรั่งเศสในภาพรวมมุ่งเน้นการจัดการเรียนการสอนเพื่อการสื่อสารและการพัฒนาทักษะฟัง พูด อ่าน เขียน ให้สอดคล้องตามกรอบมาตรฐานยุโรป (Le Cadre Européen de Référence pour les langues) (Le Conseil de l'Europe, Comité de l'éducation, 2001) รวมทั้ง

¹ในปัจจุบันมีมหาวิทยาลัยในประเทศไทยจำนวน 19 แห่งที่เปิดหลักสูตรภาษาฝรั่งเศส รวมจำนวนผู้สอนทั้งสิ้น 116 คน ผู้เรียนจำนวน 4,432 คน (ข้อมูลจากเว็บไซต์สมาคมครูภาษาฝรั่งเศสแห่งประเทศไทยฯ, 2563)

การเรียนรู้ภาษาฝรั่งเศสด้านศิลปวัฒนธรรม การงานและอาชีพแขนงต่างๆ รวมถึงศาสตร์เฉพาะด้าน ซึ่งอาจเป็นวิชาบังคับหรือวิชาเลือกตามความสนใจของผู้เรียน จุดประสงค์เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวัฒนธรรมฝรั่งเศส มีความรู้ความสามารถในการใช้ภาษาฝรั่งเศสเพื่อการทำงานและอาชีพเฉพาะด้านเมื่อสำเร็จการศึกษา ผู้เรียนภาษาฝรั่งเศสระดับอุดมศึกษาส่วนมากมีความตั้งใจและคาดหวังที่จะเรียนรู้ภาษาฝรั่งเศสเพื่อใช้ในการประกอบวิชาชีพต่อไปในอนาคต หรือศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น ทั้งในประเทศและต่างประเทศที่ใช้ภาษาฝรั่งเศส (Lerdwattanakul, 2017)

สำหรับสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม ปัจจุบันมีมหาวิทยาลัยหลายแห่งที่เปิดหลักสูตรระดับปริญญาตรีภาษาฝรั่งเศสและระดับบัณฑิตศึกษา ได้แก่ Hanoi National University of Education, Vietnam National University Hanoi, University of Hanoi, University of Languages and International Studies (Hanoi), Ho Chi Minh City University of Social Sciences and Humanities, Ho Chi Minh City University of Teacher Training, University of Can Tho, University of Da Nang, University of Hue (Bel, 2018) มหาวิทยาลัยได้จัดหลักสูตรที่ส่งเสริมวิชาชีพ เช่น หลักสูตรภาษาฝรั่งเศส-การท่องเที่ยว หลักสูตรการแปลและการเป็นล่าม หลักสูตรการสื่อสารในบริษัทที่ใช้ภาษาฝรั่งเศส และหลักสูตรครูการสอนภาษาฝรั่งเศส นอกจากนี้มีมหาวิทยาลัยจำนวนมากที่จัดการเรียนการสอนสายวิทยาศาสตร์การแพทย์ วิทยาศาสตร์สุขภาพ วิศวกรรมศาสตร์และเทคโนโลยี ได้แก่ National University of Civil Engineering of Hanoi, Hanoi University of Science and Technology, Hoa San University เป็นต้น โดยมีคณาจารย์ภาควิชาภาษาฝรั่งเศสจัดการเรียนการสอนภาษาฝรั่งเศสให้แก่นักศึกษาดังกล่าวในระดับปริญญาตรี เพื่อพัฒนาความรู้ทักษะภาษาฝรั่งเศสระดับ B1 สอดคล้องตามกรอบมาตรฐานยุโรป (Le Cadre Européen de Référence pour les langues) (Le Conseil de l'Europe, Comité de l'éducation, 2001) สิ่งที่สำคัญประการหนึ่งในการพัฒนาบุคลากรอาชีพการสอนภาษาฝรั่งเศสคือการมีคณะครุศาสตร์ (La Faculty of Education) หลักสูตรเน้นวิชาชีพด้านการศึกษาและการฝึกหัดด้านการสอนภาษาฝรั่งเศสในฐานะภาษาที่สองและภาษาต่างประเทศ เหตุผลที่สำคัญเนื่องจากสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนามมีองค์กรต่างประเทศที่ใช้ภาษาฝรั่งเศสตั้งอยู่ในเมืองหลวงฮานอย ได้แก่ องค์กรระหว่างประเทศของกลุ่มประเทศที่ใช้ภาษาฝรั่งเศส (L'Organisation Internationale de la Francophonie - OIF) และองค์กรระดับมหาวิทยาลัยที่ใช้ภาษาฝรั่งเศส (L'Agence Universitaire de la Francophonie - AUF) และเมืองโฮจิมินห์วิลล์ซึ่งอยู่ตอนใต้ของประเทศ ได้แก่ ศูนย์ส่งเสริมการเรียนการสอนภาษาฝรั่งเศสระดับภูมิภาคเอเชียแปซิฟิกขององค์กรระหว่างประเทศที่ใช้ภาษาฝรั่งเศส (Le Centre Régional Francophone d'Asie-Pacifique de l'Organisation Internationale de la Francophonie - CREFAP/OIF) ดังนั้นสถาบันการศึกษาของรัฐ และเอกชนระดับปริญญาตรี-โท-เอก จึงมีความเข้มแข็งด้านการจัดการเรียนการสอนภาษาฝรั่งเศสที่มีคุณภาพ เน้นด้านวิชาชีพ และมีความร่วมมือกับสถาบันการศึกษาในยุโรปและทวีปอเมริกาเหนือที่ใช้ภาษาฝรั่งเศส ได้แก่ สาธารณรัฐฝรั่งเศส ราชอาณาจักรเบลเยียม และแคนาดา

อย่างไรก็ตามนักวิชาการหลายท่าน (Abdelaziz, 2017; Martinez, 2018) ได้ให้ข้อสังเกตแม้ว่าทฤษฎีและแนวคิดในการสอนภาษาต่างประเทศจะพัฒนาไปมากเพียงใด แต่ยังมีข้อคำถามเกี่ยวกับวิธีการสอนที่ผู้สอนปฏิบัติจริงในห้องเรียน เทคนิคการเรียนการสอนที่นำมาประยุกต์ใช้นั้นได้ช่วยให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการเรียนการสอนหรือไม่ จะเห็นว่านักวิชาการได้ให้ความสนใจที่จะศึกษาสภาพการเรียนการสอนภาษาฝรั่งเศสที่เกิดขึ้นจริงในชั้นเรียน เพื่อค้นหาความเป็นมาของปัญหา ซึ่งประเด็นปัญหาดังกล่าวนี้เป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในบริบทการเรียนการสอนภาษาฝรั่งเศสในประเทศไทยด้วยเช่นกัน

ผู้วิจัยได้ตระหนักถึงความสำคัญและปัญหาของการเรียนการสอนภาษาฝรั่งเศสในฐานะภาษาต่างประเทศ จึงสนใจศึกษาการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียนของผู้สอนภาษาฝรั่งเศสในระดับอุดมศึกษาในประเทศไทยว่ามีวิธีการ

อย่างไร เพื่ออธิบายถึงปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น ทั้งนี้เพื่อให้ข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับการปฏิบัติการสอนของผู้สอนภาษาฝรั่งเศสในมหาวิทยาลัย นอกจากนี้ผู้วิจัยยังสนใจศึกษาสภาพการสอนภาษาฝรั่งเศสของประเทศอื่น ๆ ในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิกด้วยว่ามีวิธีการอย่างไร เพื่อให้มีมุมมองในการศึกษาที่กว้างไกลและชัดเจนยิ่งขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งกรณีศึกษาของสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม ซึ่งเป็นประเทศที่มีบทบาทด้านการจัดการเรียนการสอนภาษาฝรั่งเศสในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงได้จัดทำโครงการวิจัยร่วมระหว่างสถาบันในครั้งนี้ เพื่อศึกษาข้อมูลหรือข้อเท็จจริงของปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น โดยมีได้มุ่งหวังแสดงผลว่าสถาบันใดหรือประเทศใดมีรูปแบบการสอนดีหรือด้อย ทั้งนี้ประเด็นหัวข้อวิจัยดังกล่าวนี้ยังไม่ปรากฏว่าเคยมีงานวิจัยที่ศึกษามาก่อน ผลการศึกษาในครั้งนี้จะทำให้ได้แนวทางในการพัฒนาการเรียนการสอนภาษาฝรั่งเศสที่เป็นรูปธรรมและได้ข้อมูลเชิงลึกมากขึ้น เพื่อกำหนดนโยบาย/แผนงาน และนวัตกรรมในการฝึกอบรมพัฒนาผู้สอนและผู้เรียนภาษาฝรั่งเศสในฐานะภาษาต่างประเทศในระดับอุดมศึกษา ตลอดจนเป็นแนวทางในการพัฒนาการเรียนการสอนภาษาฝรั่งเศสในภูมิภาคให้เกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1) เพื่อวิเคราะห์การจัดการเรียนรู้ภาษาฝรั่งเศสในชั้นเรียนของผู้สอนในมหาวิทยาลัยของประเทศไทย
- 2) เพื่อวิเคราะห์การเลือกใช้วิธีการจัดการเรียนรู้ภาษาฝรั่งเศสในชั้นเรียนของผู้สอนในมหาวิทยาลัยของประเทศไทย
- 3) เพื่อถอดบทเรียนวิธีการจัดการเรียนรู้ภาษาฝรั่งเศสในชั้นเรียนของผู้สอนในมหาวิทยาลัยของสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม

3. แนวคิดทางการเรียนการสอนภาษาฝรั่งเศสในฐานะภาษาต่างประเทศ

ดังที่กล่าวมาข้างต้น การเรียนการสอนภาษาฝรั่งเศสในฐานะภาษาต่างประเทศมีวิวัฒนาการผ่านยุคสมัยต่าง ๆ มายาวนาน การกำหนดเนื้อหาบทเรียน รูปแบบกิจกรรม และกระบวนการเรียนการสอนมีความแตกต่างกันไปขึ้นอยู่กับหลักการหรือแนวคิดที่นำมาเป็นพื้นฐาน อาทิ แนวคิดด้านภาษาศาสตร์ ปรัชญาการศึกษา จิตวิทยา ตลอดจนปัจจัยของยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลงไป (Germain, 1993; Martinez, 2012) อาทิ การสอนแบบขนบนิยมที่เน้นไวยากรณ์-การแปล การอ่านวรรณกรรมและการแปลข้อความภาษาแม่ การสอนแบบตรงที่เน้นการพูดภาษาต่างประเทศในการเรียนการสอน การสอนแบบโสตทัศนูปกรณ์ที่พัฒนาการฟังและการพูดบทสนทนา มาสู่การสอนภาษาเพื่อใช้ในการสื่อสารตามสถานการณ์ต่าง ๆ และการสอนภาษาที่เน้นการทำชิ้นงาน/โครงการ และการลงมือปฏิบัติในสถานการณ์จริง (Puren., Bertocchini, Costanzo, 1998) ²

สำหรับงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่มีมาก่อนหน้านี้ Thipkong, Poomchom, and Chaimusic (2011) ได้ศึกษาวัฒนธรรมการสอนและวัฒนธรรมการเรียนรู้ของผู้เรียนที่เรียนภาษาฝรั่งเศสระดับมัธยมศึกษาในประเทศไทย จำนวน 3 โรงเรียน พบว่าบรรยากาศการจัดการเรียนการสอนของผู้สอนในชั้นเรียนทั้ง 3 โรงเรียนไม่แตกต่างกัน ผู้สอนมีบทบาทสำคัญในการจัดการเรียนรู้แบบขนบนิยม การใช้ภาษาแม่อธิบายไวยากรณ์ เน้นการทำแบบฝึกหัดไวยากรณ์และศัพท์ มีการใช้คำภาษาอังกฤษควบคู่กับการอธิบายความหมายภาษาฝรั่งเศสเพื่อความเข้าใจของผู้เรียน ด้านผู้เรียนมีลักษณะเป็นผู้รับข้อมูล เงียบ ซื่ออายุ ไม่กล้าแสดงออก ผู้สอนต้องเรียกชื่อผู้เรียนให้ตอบคำถามหรือทำกิจกรรมการเรียนรู้ ดังนั้นการสื่อสารระหว่างครูและผู้เรียนมีน้อยมาก ผู้เรียนจึงไม่ได้แสดงความคิดเห็นในการทำกิจกรรมต่าง ๆ อย่างเป็นธรรมชาติในชั้นเรียน มีความกลัวในการตอบผิด กังวลเรื่องผลการเรียน และ

² ดูตารางสรุปแนวคิดการจัดการเรียนรู้ภาษาฝรั่งเศสในฐานะภาษาต่างประเทศได้ในภาคผนวก ก

แสดงออกต่อผู้สอนในลักษณะ “เคารพ” ผลการวิจัยสรุปว่าวัฒนธรรมไทยได้มีอิทธิพลในการจัดการเรียนการสอนภาษาฝรั่งเศสในประเทศไทย งานวิจัยที่กล่าวมานี้เป็นการศึกษาด้านวัฒนธรรมการเรียนรู้ของนักเรียนไทยที่เรียนภาษาฝรั่งเศสในระดับมัธยมศึกษา ซึ่งอาจมีพฤติกรรมและวัฒนธรรมการเรียนรู้ที่แตกต่างไปจากนักศึกษาในมหาวิทยาลัยที่เป็นกรณีศึกษาในครั้งนี้

โดยสรุปจากการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องข้างต้น ยังไม่ปรากฏว่ามีงานวิจัยที่ศึกษาในประเด็นเดียวกับการศึกษาครั้งนี้มาก่อน กล่าวคือการวิเคราะห์การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาฝรั่งเศสในชั้นเรียนในรายวิชาภาษาฝรั่งเศสและภาษาฝรั่งเศสเฉพาะด้านของผู้สอนในระดับมหาวิทยาลัยของประเทศไทยและสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม ผลที่ได้จากการวิจัยในครั้งนี้จะทำให้ข้อสารสนเทศที่สำคัญและช่วยให้เห็นภาพรวมและทิศทางการพัฒนาการเรียนการสอนภาษาฝรั่งเศสในภูมิภาคอาเซียนได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้วิธีการพรรณนาในการวิเคราะห์และสรุปผลการวิจัยเพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย ในการนำเสนอผลการศึกษาได้ประมวลข้อมูลจากหลายส่วนที่เก็บรวบรวมได้และนำเสนอในภาพรวม

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้เป็นผู้สอนภาษาฝรั่งเศสในมหาวิทยาลัยของประเทศไทยที่เปิดหลักสูตรการเรียนการสอนภาษาฝรั่งเศสในฐานะภาษาต่างประเทศในระดับปริญญาตรีอย่างต่อเนื่อง และผู้สอนภาษาฝรั่งเศสในมหาวิทยาลัยของสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนามซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายในการถอดบทเรียนการปฏิบัติการสอนภาษาฝรั่งเศสในชั้นเรียนระดับอุดมศึกษา สำหรับการคัดเลือกผู้ร่วมวิจัย/อาสาสมัครเป็นกลุ่มตัวอย่างในครั้งนี้ ผู้วิจัยจะใช้วิธีการสุ่มแบบเจาะจง (purposive simpling) จากกลุ่มประชากรเป้าหมายที่กล่าวมาข้างต้น อีกทั้งเป็นผู้ร่วมวิจัย/อาสาสมัครที่ยินดีร่วมให้ข้อมูลตลอดกระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยกำหนดเกณฑ์การคัดเลือก ดังนี้

1) ผู้สอนภาษาฝรั่งเศสในมหาวิทยาลัยในประเทศไทยซึ่งเป็นชาวไทยและมีประสบการณ์การสอนภาษาฝรั่งเศสในฐานะภาษาต่างประเทศมาแล้วไม่ต่ำกว่า 3 ปี และเป็นผู้ทำการสอนในรายวิชาภาษาฝรั่งเศสและ/หรือภาษาฝรั่งเศสเฉพาะด้านในระดับปริญญาตรี ประกอบด้วยผู้สอนชาวไทย จำนวน 7 คน (รวม 9 รายวิชา) จากมหาวิทยาลัยที่ตั้งอยู่ในกรุงเทพมหานครและเขตปริมณฑล จำนวน 2 แห่ง และภูมิภาค จำนวน 3 แห่ง (ภาคเหนือตอนบน และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ)

2) ผู้สอนภาษาฝรั่งเศสในมหาวิทยาลัยในสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม มีประสบการณ์การสอนภาษาฝรั่งเศสในฐานะภาษาต่างประเทศมาแล้วไม่ต่ำกว่า 3 ปี และทำการสอนในรายวิชาภาษาฝรั่งเศสและ/หรือภาษาฝรั่งเศสเฉพาะด้านในระดับปริญญาตรี ประกอบด้วยผู้สอนชาวเวียดนามจำนวน 3 คน จากมหาวิทยาลัยที่ตั้งอยู่ในเมืองฮานอย จำนวน 2 แห่ง

3.2 เครื่องมือการวิจัย

ผู้วิจัยได้ศึกษาทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ได้กรอบแนวคิดในการออกแบบ การสร้างเครื่องมือวิจัย ซึ่งประกอบด้วย

1) แบบบันทึกข้อมูลการปฏิบัติการสอนภาษาฝรั่งเศสในชั้นเรียนของกลุ่มตัวอย่าง เป็นแบบตรวจสอบรายการและแบบปลายเปิด ซึ่งดัดแปลงจากกรอบแนวคิด *Analyse les pratiques de classe* นำเสนอโดย Puren et al. (1998, p.91)

2) แบบวิเคราะห์หนังสือแบบเรียนภาษาฝรั่งเศส เพื่อใช้วิเคราะห์เนื้อหาบทเรียนในหนังสือแบบเรียนที่กลุ่มตัวอย่างใช้ประกอบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในชั้นเรียน โดยดัดแปลงจากเกณฑ์การวิเคราะห์แบบเรียน *Critères d'analyse d'un manuel/d'une méthode* ตามแนวคิดของ Bertocchini & Costanzo (2017, p.31-36)

3) แบบประเมินการปฏิบัติการสอนภาษาฝรั่งเศสในชั้นเรียนของกลุ่มตัวอย่าง (*la fiche d'analyse didactique de classe*) เป็นแบบตรวจสอบรายการพร้อมเกณฑ์การประเมิน และแบบปลายเปิด

4) แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ผู้สอนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วยข้อคำถามเกี่ยวกับประวัติการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน/การสอนภาษาฝรั่งเศส รายวิชาที่สอน ความคาดหวังและข้อคิดเห็นในการพัฒนาและปรับปรุงการเรียนการสอนภาษาฝรั่งเศส

ทั้งนี้เครื่องมือวิจัยดังกล่าวได้ผ่านการตรวจสอบคุณภาพความตรงเชิงเนื้อหา (*content validity*) จากผู้เชี่ยวชาญด้านการเรียนการสอนภาษาฝรั่งเศสในฐานะภาษาต่างประเทศ จำนวน 3 คน ประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญชาวไทย ชาวเวียดนาม และชาวฝรั่งเศสที่มีประสบการณ์ด้านการสอนภาษาฝรั่งเศสมาแล้วไม่ต่ำกว่า 10 ปี

3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษาคั้งนี้แบ่งเป็น 3 ระยะ ได้แก่

1) การเก็บรวบรวมข้อมูลการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียนภาษาฝรั่งเศสของอาจารย์มหาวิทยาลัยชาวไทยที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จากการสอนในรายวิชาภาษาฝรั่งเศส จำนวน 4 วิชา และรายวิชาภาษาฝรั่งเศสเฉพาะด้าน จำนวน 5 วิชา โดยใช้การบันทึกข้อมูลการสอนประกอบการบันทึกเทปวีดิทัศน์ รวมทั้งสิ้น 9 รายวิชา

2) การเก็บรวบรวมข้อมูลการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียนภาษาฝรั่งเศสของอาจารย์มหาวิทยาลัยชาวเวียดนามที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จากรายวิชาภาษาฝรั่งเศสจำนวน 3 วิชา และรายวิชาภาษาฝรั่งเศสเฉพาะด้านจำนวน 1 วิชา โดยใช้การบันทึกข้อมูลการสอนประกอบการบันทึกเทปวีดิทัศน์ รวมทั้งสิ้น 4 รายวิชา

3) การตอบแบบสอบถามและการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้สอนในกลุ่มตัวอย่าง หลังการบันทึกการสังเกตการสอน

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ผลการวิจัยดังนี้

1) การวิเคราะห์หนังสือแบบเรียนภาษาฝรั่งเศสหรือเอกสารบทเรียนภาษาฝรั่งเศสที่กลุ่มตัวอย่างใช้ประกอบการเรียนการสอนในรายวิชา ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา

2) การประเมินการปฏิบัติการสอนภาษาฝรั่งเศสในชั้นเรียนและการวิเคราะห์การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในชั้นเรียนของกลุ่มตัวอย่าง ใช้วิธีการวิเคราะห์และแปลผลข้อมูลเชิงพรรณนา

3) การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกเพื่อประกอบผลการวิจัย ใช้การสังเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา

4. ผลการศึกษา

ผลการวิเคราะห์การจัดกิจกรรมการเรียนรู้และการปฏิบัติการสอนในชั้นเรียนภาษาฝรั่งเศสของกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้สอนชาวไทยและกรณีศึกษาในชั้นเรียนภาษาฝรั่งเศสของผู้สอนชาวเวียดนาม สามารถสรุปประเด็นสำคัญได้ดังนี้

4.1 กิจกรรมการเรียนรู้และการปฏิบัติการสอนในชั้นเรียนภาษาฝรั่งเศสของผู้สอนกลุ่มตัวอย่าง

ผลการวิเคราะห์การจัดกิจกรรมการเรียนรู้และการปฏิบัติการสอนในชั้นเรียนภาษาฝรั่งเศสของผู้สอนชาวไทย จำนวน 9 รายวิชา และผู้สอนชาวเวียดนาม จำนวน 3 รายวิชา สามารถสรุปได้ดังต่อไปนี้

1) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้จากหนังสือแบบเรียน

ผลการศึกษาพบว่าผู้สอนชาวไทยส่วนใหญ่ได้จัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาฝรั่งเศสตามลำดับขั้นตอนที่เสนอไว้ในแบบเรียนที่ใช้ประกอบการสอน เช่น กิจกรรมพัฒนาทักษะการสื่อสารด้านการฟัง-พูด โครงสร้างไวยากรณ์ (i.e. Méthode Alter Ego+, Méthode Amical A1) ทำให้การปฏิบัติการสอนสามารถดำเนินไปตามขั้นตอนของบทเรียน อย่างไรก็ตามก็พบว่าผู้สอนบางคนมีการปรับกิจกรรมการเรียนรู้จากที่เสนอในแบบเรียน อาทิ ปรับจากแบบฝึกหัดการฟังเป็นการทดสอบย่อย นอกจากนี้จากการสอบถามและการสัมภาษณ์พบว่าผู้สอนส่วนน้อยที่ได้ศึกษาคู่มือครูของหนังสือแบบเรียน (le guide pédagogique) ก่อนปฏิบัติการสอน ผู้สอนที่ศึกษาคู่มือครูเพื่อทำความเข้าใจวัตถุประสงค์ของบทเรียน ลำดับกิจกรรมและแบบฝึกหัดในบทเรียน โดยผู้สอนที่มีประสบการณ์ในการจัดการเรียนการสอนน้อยจะสอนตามคู่มือครูอย่างเคร่งครัด ในขณะที่ผู้สอนบางรายไม่มีคู่มือครูของหนังสือแบบเรียน ผู้สอนจะคิดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองจากประสบการณ์ในการสอนของตน ซึ่งอาจมีผลต่อการจัดลำดับการสอน โดยจากการสังเกตการสอนพบว่าผู้สอนรายนี้ใช้เวลาในการนำสู่บทเรียนค่อนข้างมาก อีกทั้งในการสอนการอ่านเพื่อความเข้าใจเนื้อหาบทอ่าน (le texte) ใช้เวลาในการอธิบายคำศัพท์มากกว่าการให้ออกาสผู้เรียนเข้าใจเนื้อหา และตอบคำถามของบทอ่าน สำหรับผู้สอนที่มีประสบการณ์ในการสอนการอ่านจะมีกลยุทธ์ในการสอน โดยให้ผู้เรียนสังเกตชื่อเรื่อง การหาคำสำคัญในบทอ่าน แหล่งที่มาของบทอ่านนั้นๆ และการถาม-ตอบ เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจเรื่องที่อ่าน ในส่วนของผู้สอนชาวเวียดนามนั้น จากการสัมภาษณ์ผู้สอน บางรายให้ข้อมูลว่าศึกษาคู่มือครูเมื่อจำเป็นเท่านั้น ตามปกติจะออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ในชั้นเรียนเอง

2) การใช้เทคนิคการสอนภาษาต่างประเทศ

จากการวิเคราะห์การปฏิบัติการสอนในชั้นเรียนภาษาฝรั่งเศสของผู้สอนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างทั้งรายวิชาภาษาฝรั่งเศสและภาษาฝรั่งเศสเฉพาะด้าน พบว่าผู้สอนทุกคนทั้งชาวไทยและเวียดนามจะใช้การอธิบายและคำถามเป็นเทคนิคสำคัญ แต่ผู้สอนชาวไทยบางคนมีความเคยชินที่จะเป็นฝ่ายบอกความรู้มากกว่าการให้ออกาสผู้เรียนได้ค้นหาความหมายด้วยตนเอง หรือฝึกให้ผู้เรียนได้ใช้กลยุทธ์ในการเรียนรู้คำศัพท์ เช่น การหาคำที่มีความหมายเหมือนกัน คำตรงข้าม คำที่อยู่ในหมวดหมู่เดียวกัน หรือการสังเกต prefix/suffixe เป็นต้น และมักจะเป็นผู้ให้คำอธิบาย รวมทั้งรายละเอียดเกี่ยวกับความหมายของคำศัพท์จากแบบเรียนและเอกสารจริงที่นำมาจากอินเทอร์เน็ต ไวยากรณ์เกี่ยวกับการใช้กาล (temps) โครงสร้างประโยค ส่วนวน และความรู้ด้านวัฒนธรรมแก่ผู้เรียน ทั้งภาษาฝรั่งเศส ภาษาไทย และภาษาอังกฤษ จากการสังเกตการสอนพบว่าผู้สอนในกลุ่มตัวอย่างส่วนมากมีการอธิบาย แปลความหมายเป็นภาษาไทย ภาษาเวียดนาม) หรือในบางครั้งเป็นคำศัพท์เฉพาะ จะใช้การเทียบเคียงหรือทับศัพท์ภาษาอังกฤษ ซึ่งเป็นภาษาสากล

ข้อสังเกตอีกประการหนึ่งในการใช้เทคนิคการตั้งคำถาม พบว่าผู้สอนชาวไทยส่วนใหญ่มีแนวโน้มที่จะเป็นผู้ตั้งคำถามโดยตรงกับผู้เรียนมากกว่าเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้สอบถามกันบ้าง ทั้งนี้พบว่าผู้สอนใช้คำถามในลักษณะต่าง ๆ เช่น สอบถามความรู้จากเนื้อหา สอบถามเพื่อขยายความ สอบถามเพื่อตรวจสอบความเข้าใจของผู้เรียน สอบถามเพื่อดึงความสนใจของผู้เรียนทั้งห้องหรือเป็นรายบุคคล โดยคำถามส่วนใหญ่เป็นคำถามปลายปิด หรือคำถามที่ให้ตอบแบบสั้น ๆ มากกว่าคำถามที่กระตุ้นให้คิด วิเคราะห์ หรือแสดงความคิดเห็น ซึ่งในเรื่องนี้ผู้สอนชาวเวียดนามมีแนวโน้มที่จะใช้คำถามกระตุ้นให้ผู้เรียนได้คิดไตร่ตรอง แสดงออก และมีส่วนร่วมมากกว่าผู้สอนชาวไทย

นอกจากนี้พบว่าในกรณีที่ผู้สอนคนเดียวทั้งชาวไทยและชาวเวียดนามมีแนวโน้มที่จะใช้เทคนิควิธีการสอนในลักษณะเดียวกัน แม้ว่าจะเป็นการสอนในรายวิชาภาษาฝรั่งเศสหรือภาษาฝรั่งเศสเฉพาะด้าน หรือแม้แต่ในกรณีสอนผู้เรียนจำนวนสองห้องเรียนที่มีระดับความรู้ภาษาฝรั่งเศสแตกต่างกัน

3) กิจกรรมการเรียนรู้ด้านทักษะการใช้ภาษาสื่อสาร

จากการสังเกตการสอนรายวิชาภาษาฝรั่งเศส พบว่าผู้สอนส่วนใหญ่ทั้งชาวไทยและเวียดนามให้ความสำคัญกับองค์ประกอบภาษามากกว่ากิจกรรมการสื่อสารหรือกิจกรรมกลุ่ม อาทิ บทบาทสมมติ หรือสถานการณ์จำลอง นอกจากนี้ผู้สอนชาวไทยบางรายเน้นการอ่านออกเสียงเป็นรายบุคคลและแก้ไขการออกเสียงในบางกรณีผู้สอนจัดกิจกรรมการสื่อสารในลักษณะของการออกมาพูดนำเสนอหน้าชั้นเรียนเป็นรายบุคคล และเป็นคะแนนเก็บของผู้เรียน ในส่วนของวัตถุประสงค์ด้านทักษะการฟังยังไม่พบการฝึกฝนอย่างชัดเจน ตัวอย่างเช่น ผู้เรียนเปิดหนังสืออ่านบทสนทนา (le dialogue) หรือบทอ่าน (le texte) ในขณะที่ฟังเทปทเรียน ซึ่งส่งผลให้ผู้เรียนไม่ได้ฝึกทักษะการฟังเพื่อเข้าใจความหมายในบทสนทนาหรือบทอ่านว่าใคร ทำอะไร ที่ไหน เมื่อไร อย่างไร และทำไม ดังนั้นผู้เรียนจึงไม่ได้มีโอกาสฝึกกระบวนการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ ในการเรียนรู้เรื่องนั้น ๆ สำหรับทักษะการเขียน ผู้เรียนเขียนประโยคสั้น ๆ หรือเติมคำจากแบบฝึกหัดไวยากรณ์ อาทิ การใช้ Les pronoms compléments d'objet direct et indirect กริยาที่ตามด้วยบุพบท à และ de เป็นต้น

ในรายวิชาภาษาฝรั่งเศสเฉพาะด้าน ผู้สอนส่วนใหญ่ทั้งชาวไทยและเวียดนามเน้นที่ความรู้คำศัพท์เฉพาะทาง (เช่น ด้านธุรกิจ ด้านการโรงแรม การบิน) และผู้สอนชาวไทยบางรายเน้นการอธิบายโครงสร้างประโยค การอ่านออกเสียงบทสนทนามากกว่าการฝึกฝนทักษะการสื่อสารในบริบทวิชาชีพ ผู้เรียนจึงไม่ได้ฝึกกิจกรรมการแสดงบทบาทสมมติเพื่อพัฒนาความสามารถทางการพูดภาษาฝรั่งเศสในสถานการณ์ต่าง ๆ จึงอาจส่งผลให้ผู้เรียนไม่ได้ฝึกความสามารถด้านการสื่อสารและการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า ยกเว้นในกรณีของรายวิชาภาษาฝรั่งเศสเพื่อการท่องเที่ยวที่ผู้สอนชาวไทยมีกิจกรรมให้ผู้เรียนแบ่งกลุ่มอธิบายเรื่องศาลพระภูมิ (la maison des esprits) เป็นภาษาฝรั่งเศส

4) กิจกรรมการเรียนรู้ด้านทักษะการอ่าน

ในรายวิชาการอ่านภาษาฝรั่งเศสหรือในส่วนของเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับบทอ่านภาษาฝรั่งเศส ซึ่งเป็นรายวิชาที่ได้เก็บข้อมูลในชั้นเรียนของมหาวิทยาลัยในประเทศไทยนั้น พบว่าผู้สอนได้พยายามสอดแทรกกลยุทธ์การอ่าน เช่น การให้ผู้เรียนสังเกตบริบทแวดล้อม องค์ประกอบของบทอ่าน (le paratexte) เช่น รูปภาพประกอบ การบรรยายใต้ภาพประกอบ แหล่งที่มาของบทอ่าน และกิจกรรมก่อนการอ่าน เช่น การจับคู่หาความหมายของคำศัพท์ที่ไม่รู้จัก อย่างไรก็ตามในการทำกิจกรรมระหว่างการอ่านพบว่าผู้สอนให้ผู้เรียนอ่านออกเสียงและเน้นที่ส่วนประกอบของภาษาในแต่ละประโยคมากกว่าความเข้าใจของข้อความและบทอ่าน ส่วนกิจกรรมหลังการอ่าน เน้นการตอบคำถามเกี่ยวกับความเข้าใจจากเรื่องที่อ่าน โดยมีได้มีการทำกิจกรรมที่ส่งเสริมทักษะการอ่าน และกระบวนการคิด การสร้างบรรยากาศการเรียนรู้หรือการให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรมที่หลากหลาย ผู้เรียนมิได้มีโอกาสวิพากษ์หรือแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องที่อ่านอย่างลึกซึ้ง

4.2 ประเด็นสอดคล้องและแตกต่างด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และการปฏิบัติการสอนในชั้นเรียนภาษาฝรั่งเศสของผู้สอนชาวไทยและชาวเวียดนาม

การวิเคราะห์การจัดกิจกรรมการเรียนรู้และการปฏิบัติการสอนในชั้นเรียนภาษาฝรั่งเศสของผู้สอนชาวไทยและผู้สอนชาวเวียดนาม สามารถสรุปได้ดังต่อไปนี้

1) ประเด็นที่สอดคล้องกันของผู้สอนทั้งสองประเทศ

จากการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏว่ามีประเด็นที่มีความสอดคล้องกันดังนี้

- จากการวิเคราะห์ข้อมูลการใช้เทคนิคการสอนภาษาต่างประเทศของผู้สอนชาวไทยและชาวเวียดนามพบว่าผู้สอนส่วนมากมักใช้เทคนิคการถาม-ตอบและการอธิบายผู้เรียนทั้งชั้นเป็นเทคนิคสำคัญ นอกจากนี้จากการสัมภาษณ์ผู้สอน พบว่าผู้สอนคนเดียวกันในรายวิชาภาษาฝรั่งเศส และภาษาฝรั่งเศสเฉพาะด้าน มีแนวโน้มที่จะใช้กลวิธีการสอนแบบเดียวกัน ผู้สอนบางรายมีความเข้าใจว่ากลยุทธ์การสอนทั้งสองรายวิชาใช้วิธี

การสอนเหมือนกัน โดยควรให้ความสำคัญด้านโครงสร้างภาษาเป็นหลัก

- ผู้สอนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างทั้งชาวไทยและชาวเวียดนามมีแนวโน้มที่จะพูดอธิบายเนื้อหาข้อมูล
ในบทเรียนมากกว่าการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้สื่อสารหรือการแสดงบทบาทสมมติ

- สำหรับทักษะการสื่อสารจะเป็นกิจกรรมการพูดรายงานหน้าชั้น หรืองานเขียนที่บ้าน กิจกรรม
การเรียนรู้ส่วนใหญ่ไม่ได้เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็น การแสดงเหตุผล หรือการลงมือปฏิบัติทำ
ชิ้นงานตามแนวคิดของ la perspective actionnelle อย่างชัดเจนและเป็นรูปธรรมเท่าที่ควร

2) ประเด็นที่แตกต่างกันของผู้สอนทั้งสองประเทศ

การวิเคราะห์เปรียบเทียบกิจกรรมการเรียนรู้และการปฏิบัติการสอนในชั้นเรียนภาษาฝรั่งเศสของผู้สอนใน
มหาวิทยาลัยไทยและเวียดนาม พบว่ามีประเด็นที่มีความแตกต่างกันดังนี้

- จากการวิเคราะห์การปฏิบัติการสอนของผู้สอนชาวไทยที่เป็นกลุ่มตัวอย่างพบว่าผู้สอนส่วนใหญ่
มีบทบาทในการให้ความรู้ตามลักษณะของอาจารย์ในมหาวิทยาลัย กล่าวคือเน้นการบรรยาย (lecture-based) และ
การอธิบายเนื้อหา การฝึกกิจกรรมทักษะภาษาฝรั่งเศสจะเป็นแบบรวมทั้งชั้นมากกว่าการแบ่งกลุ่มย่อย ผู้สอน
ส่วนใหญ่เน้นความรู้ด้านศัพท์และโครงสร้างไวยากรณ์ ในขณะที่ผู้สอนชาวเวียดนามมีการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริม
ให้ผู้เรียนได้ฝึกฝนทักษะการพูดภาษาฝรั่งเศส (l'expression orale) ในชั้นเรียน

- วิธีการสอนของผู้สอนชาวไทยในภาพรวมมีลักษณะใกล้เคียงกับการสอนภาษาแบบ
ขนบนิยม กล่าวคือเน้นที่โครงสร้างทางภาษาและการแปลเป็นภาษาแม่ นอกจากนี้ยังมีลักษณะเป็นการสอนแบบตรง
อาทิ การใช้ภาษาฝรั่งเศสเป็นภาษาสื่อสารหลักในการสอน ในการฝึกฝนทักษะการใช้ภาษาฝรั่งเศสมักเน้นที่
แบบฝึกหัดด้านความเข้าใจในการอ่านมากกว่าแบบฝึกหัดการนำไปใช้ในสถานการณ์ หรือการแสดงบทบาทสมมติ
และสถานการณ์จำลอง จากการสัมภาษณ์พบว่าในสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนามนั้นจะมีการเตรียมความพร้อม
ด้านระเบียบวิธีการสอน เทคนิคและวิธีการต่างๆ ให้แก่ครูผู้สอนก่อนประจำการและการฝึกอบรมพัฒนาครูระหว่าง
การปฏิบัติงานอย่างสม่ำเสมอ อาจเนื่องจากในประเทศสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนามมีคณะครูศาสตร์และศึกษา
ศาสตร์ที่จัดการเรียนการสอนด้านวิจิตรศิลป์ การวัดผลประเมินผล การใช้สื่อการสอน และการฝึกประสบการณ์
วิชาชีพครูโดยตรง ซึ่งแตกต่างจากประเทศไทยในปัจจุบันที่มีการปิดหลักสูตรด้านการสอนภาษาฝรั่งเศสในคณะ
ครูศาสตร์และคณะศึกษาศาสตร์

- ผู้สอนชาวไทยส่วนใหญ่มีแนวโน้มที่จะใช้การแปลเป็นภาษาแม่ในการอธิบาย ในขณะที่ผู้สอน
ชาวเวียดนามจะใช้ภาษาฝรั่งเศสสื่อสารกับผู้เรียนมากกว่าผู้สอนชาวไทย ทั้งนี้เนื่องจากประเทศสาธารณรัฐ
สังคมนิยมเวียดนามมีองค์กรต่างประเทศที่ใช้ภาษาฝรั่งเศส (la Francophonie) สนับสนุนการเรียนการสอนและ
กิจกรรมการเรียนรู้ของผู้สอนและผู้เรียน การได้รับการสนับสนุนผู้เชี่ยวชาญจากองค์กรต่างประเทศ การสร้าง
หลักสูตรเน้นสาขาวิชาชีพต่าง ๆ เพื่อการประกอบวิชาชีพในอนาคตส่งผลให้มีการใช้ภาษาฝรั่งเศสในการเรียน
การสอนในสถาบันการศึกษาอย่างชัดเจน

5. การอภิปรายและสรุปผลการศึกษา

จากการศึกษาครั้งนี้สามารถอภิปรายและสรุปผลการวิจัยในประเด็นสำคัญดังนี้

1) จากการวิเคราะห์การปฏิบัติการสอนของผู้สอนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างพบว่าส่วนใหญ่ผู้สอนจะอธิบาย
ข้อมูลและให้รายละเอียดแก่ผู้เรียนมาก บางครั้งใช้การพูดอธิบายฝ่ายเดียวมากกว่าให้ผู้เรียนได้ตอบ หรือมี
ส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น ในเรื่องนี้ครูผู้สอนภาษาต่างประเทศควรมีองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับวิธีการสอน
ที่หลากหลาย อาทิ ทักษะการตั้งคำถาม กลวิธีการสอนการอ่าน-การเขียน การฟัง-การพูด และการใช้สื่อเทคโนโลยี
ด้านการศึกษา รวมทั้งความสำคัญในการจัดกระบวนการเรียนรู้ ผู้สอนไม่ควรบอกหรือถ่ายทอดเนื้อหาแก่ผู้เรียน

โดยตรง ผู้สอนมิใช่เป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ แต่ควรมองว่าการสอนคือการให้แนวทางแก่ผู้เรียน เสมือนเป็นโค้ชหรือผู้อำนวยความสะดวก (le facilitateur) โดยคำนึงถึงวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้และผู้เรียนเป็นสำคัญ (Cuq & Gruca, 2017, p.110-111)

2) จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่าผู้สอนชาวไทยมีแนวโน้มให้ความสำคัญกับองค์ประกอบของภาษาฝรั่งเศส โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านคำศัพท์ การออกเสียง โครงสร้างไวยากรณ์ โดยมีการใช้ภาษาแม่และภาษาอังกฤษในการอธิบายความหมายภาษาฝรั่งเศส ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่ศึกษาวิธีการสอนของครูภาษาฝรั่งเศสในระดับมัธยมศึกษา (Thipkong et al., 2011, p.3-4) เหตุผลหลักของการใช้ภาษาต่าง ๆ ประกอบการอธิบายคำศัพท์ก็เพื่อช่วยให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจให้มากที่สุด เนื่องจากภาษาฝรั่งเศสเป็นภาษาต่างประเทศที่ห่างไกลจากบริบทชีวิตจริงของผู้เรียน จึงมิได้มีโอกาสได้พบเห็นหรือได้ใช้ภาษาฝรั่งเศสนอกห้องเรียน

3) การใช้เทคนิคการตั้งคำถามของกลุ่มตัวอย่าง พบว่าส่วนใหญ่เป็นเทคนิคการถาม-ตอบจากเนื้อหาบทเรียน หรือจากศัพท์ สำนวน หรือโครงสร้างภาษาที่พบในบทเรียน และคำถามส่วนมากมีลักษณะเป็นคำถามปลายปิดมากกว่าปลายเปิด บางครั้งผู้สอนมีการตั้งคำถามหลายๆ คำถามในคราวเดียวกัน และบางครั้งผู้สอนก็จะตอบคำถามเสียเอง โดยที่ผู้เรียนไม่ได้มีส่วนร่วมในการเรียนรู้หรือคิดหาคำตอบเอง ซึ่งนับว่าเป็นสิ่งสำคัญที่ควรฝึกฝนให้แก่ผู้เรียน เพราะการส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ฝึกการคิดหาเหตุผลทุกครั้งจะเอื้อต่อการเรียนรู้ด้วยตนเองของผู้เรียนและสามารถเป็นผู้เรียนที่พึ่งพาตนเองได้ อันเป็นคุณลักษณะสำคัญของผู้เรียนเชิงรุก (active learner) (Bertocchini & Costanzo, 2017, p.59; Tardieu, 2008, p.125-126)

4) ด้านกิจกรรมการเรียนรู้พบว่าส่วนใหญ่เป็นกิจกรรมที่มีลักษณะเป็นรายบุคคลหรืองานเดี่ยวมากกว่า การมอบหมายให้ผู้เรียนทำงานร่วมกับเพื่อนๆ เช่น งานคู่ งานกลุ่มย่อย ทั้งนี้การจัดกิจกรรมในชั้นเรียนและการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้แบบมีปฏิสัมพันธ์เป็นสิ่งที่คุณสอนควรคำนึงในการจัดการเรียนรู้ ควรมีปฏิสัมพันธ์ทั้งสองลักษณะ กล่าวคือระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน และระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียน การส่งเสริมให้เกิดบรรยากาศการเรียนรู้เชิงปฏิสัมพันธ์ในการเรียนการสอนจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการแลกเปลี่ยนและเรียนรู้ร่วมกัน (Robert, Rosen, & Reinhardt, 2018, p.111) นอกจากนี้การใช้กิจกรรมกลุ่มและการเรียนรู้แบบร่วมมือ (co-operative learning) จะช่วยให้ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะทางสังคมและเรียนรู้การคิดแก้ปัญหาาร่วมกัน (Barkley, Cross, & Major, 2005; Lavergne, 1996)

5) จากการสังเกตการปฏิบัติการสอนในชั้นเรียนภาษาฝรั่งเศสและการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง พบว่าด้านเทคนิคการสอนของกลุ่มตัวอย่างมีความแตกต่างกันขึ้นอยู่กับภูมิหลังด้านการศึกษาและประสบการณ์ด้านการสอน (Cuq & Gruca, 2017, p.133-136) โดยผู้สอนที่สำเร็จการศึกษาจากประเทศฝรั่งเศสจะมีความชำนาญและมีความมั่นใจในการใช้ภาษาฝรั่งเศสในการสอน อีกทั้งสามารถสื่อสารภาษาฝรั่งเศสกับผู้เรียนได้อย่างคล่องแคล่ว มีการยกตัวอย่างประกอบหรือสอดแทรกความรู้เกี่ยวกับสังคมและวัฒนธรรมฝรั่งเศส

6. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

จากผลการศึกษาในครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในประเด็นสำคัญดังนี้

6.1 ข้อเสนอแนะในการนำไปปฏิบัติ

1) ผู้สอนควรให้ความสำคัญกับการฝึกปฏิบัติและเข้ารับการอบรมอย่างต่อเนื่อง ตลอดจนเพิ่มพูนการเรียนรู้ด้วยตนเองอยู่เสมอ ทั้งด้านวิธีการสอน การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ การประยุกต์ใช้สื่อการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล

2) สถาบันการศึกษา องค์กร หรือสมาคมวิชาชีพและผู้ที่เกี่ยวข้องควรจัดทำแนวทางในการพัฒนาการเรียนการสอนภาษาฝรั่งเศสในประเทศไทย อาทิ การจัดทำนวัตกรรมด้านการเรียนรู้ภาษาฝรั่งเศส

ในฐานะภาษาต่างประเทศ การฝึกอบรมและพัฒนาผู้สอนด้านกลยุทธ์การสอนภาษาฝรั่งเศสในระดับอุดมศึกษา
ที่เป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น

3) ควรมีการประชุมสัมมนาแลกเปลี่ยนแนวทางการจัดการเรียนรู้ภาษาฝรั่งเศสกับประเทศ
อื่น ๆ ในกลุ่มประเทศอาเซียน รวมทั้งทิศทางการพัฒนาการเรียนการสอนภาษาฝรั่งเศสในภูมิภาคอาเซียนต่อไป

6.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรมีการติดตามสังเกตวิธีการสอนของกลุ่มตัวอย่างในรายวิชาอื่น ๆ หรือในชั้นปีอื่น ๆ เพื่อจะ
ได้ข้อสรุปเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้และการปฏิบัติการสอนที่ชัดเจนยิ่งขึ้น

2) ควรมีการขยายผลการศึกษาและวิเคราะห์เปรียบเทียบการจัดการเรียนรู้ภาษาฝรั่งเศสในชั้นเรียนใน
มหาวิทยาลัยของประเทศไทยให้ครอบคลุมพื้นที่มากขึ้น เพื่อให้เห็นภาพรวมและแนวทางการพัฒนาการเรียนการ
สอนภาษาฝรั่งเศสในประเทศไทยต่อไป

3) ควรมีการวิจัยร่วมระหว่างสถาบันในประเทศไทยและ/หรือในภูมิภาคอาเซียน เพื่อจะได้
ข้อสารสนเทศที่สำคัญเกี่ยวกับทิศทางการพัฒนาการเรียนการสอนภาษาฝรั่งเศสในภูมิภาคอาเซียนได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

กิตติกรรมประกาศ

บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการวิจัยระหว่างสถาบัน เรื่อง “Étude croisée des didactiques
de classes du français dans des universités de Thaïlande et du Vietnam” ผู้วิจัยขอขอบคุณคณะ
ศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ที่ได้อนุมัติทุนสนับสนุนการทำวิจัยในครั้งนี้ รวมทั้งอาสาสมัครทุกท่าน
ที่เสียสละเวลาเข้าร่วมโครงการวิจัย และขอขอบคุณ Dr. Pham Duc Su (University of Nha Trang) สำหรับ
ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่าง ๆ อันเป็นประโยชน์อย่างยิ่ง

บรรณานุกรม

- Abdelaziz, N.F. (2017). *L'observation dans une classe de langues*. Retrieved 23 March, 2021, from <https://arlap.hypotheses.org/9709>
- Barkley, E.F., Cross, K.P., & Major, C.H. (2005). *Collaborative learning techniques*. San Francisco, C.A.: John Wiley & Sons.
- Bel, D. (2018). *L'enseignement du/en français en Asie de l'est et du sud-est*. China: South China Normal University.
- Bertocchini, P., & Costanzo, E. (2017). *Manuel de formation pratique pour le professeur de FLE*. Paris : Clé International.
- Conseil de l'Europe, Comité de l'éducation. (2001). *Un cadre européen de référence pour les langues*. Paris : Les éditions Didier.
- Cuq, J.-P., & Gruca, I. (2017). *Cours de didactique du français langue étrangère et seconde*. (4e éd.). Grenoble : PUG.
- Germain, C. (1993). *Évolution de l'enseignement des langues 5000 ans d'histoire*. Paris : Clé International.
- Lavergne, N. (1996). *L'apprentissage coopératif*. Québec Français, 103, 26-29.
- Lerdwattanakul, P. (2560). *Teaching French at Kasetsart University into the 21st century*. Bulletin de l'ATPF, 40(1), 74-82.
- Martinez, P. (2012). *La didactique des langues étrangères*. (6e éd.). Paris : PUF.
- (2018). *Un regard sur l'enseignement des langues*. Des sciences du langage aux NBIC, Éditions des Archives Contemporaines, Paris. Retrieved 21 March, 2021, from <http://eac.ac/books/9782813002839>
- Puren, C., Bertocchini, P., & Costanzo, E. (1998). *Se former en didactique des langues*. Paris : Ellipses.
- Richards, J.C., & Rodgers, T.S. (2011). *Approaches and methods in language teaching*. New York: Cambridge University Press.
- Robert, J.-P., Rosen, É., & Reinhardt, C. (2018). *Faire classe en FLE. Une approche actionnelle et pragmatique*. Paris : Hachette.
- Rosen, É. (2009). Perspective actionnelle et approche par les tâches en classe de langue. *Le Français dans le monde, Recherche et applications*, 45, 6-14.
- Tardieu, C. (2008). *La didactique des langues en 4 mots-clés : Communication, culture, méthodologie, évaluation*. Paris : Ellipses.
- Thipkong, P., Poomchom S., & Chaimusic, S. (2011). *Culture d'enseignement/ Culture d'apprentissage en Thaïlande*. Rapport de recherche, Université de Naresuen.

ภาคผนวก ก

ตารางสรุปแนวทางการสอนภาษาฝรั่งเศสในฐานะภาษาต่างประเทศ

ระเบียบวิธีการสอน (Méthodologie)	ลักษณะสำคัญ	เทคนิคการจัดการเรียนรู้
การสอนแบบขนบนิยม (La méthode traditionnelle) ปลายศตวรรษที่ 19	<ul style="list-style-type: none"> - เน้นหลักไวยากรณ์-การแปล เช่น การตัวบทและการแปล ใช้ภาษาแม่ในการเรียนการสอน - เน้นศึกษาภาษาในระดับมาตรฐานและภาษาเขียนตามหลักภาษาที่เป็นแบบแผน - ใช้ตัวบทวรรณกรรมและคุณค่าทางวรรณศิลป์ 	<ul style="list-style-type: none"> - เน้นความเข้าใจผ่านการแปลเป็นภาษาแม่ และใช้การท่องจำ - สอนไวยากรณ์แบบอนุমান อธิบายไวยากรณ์แบบแสดงรูปชัดเจน ใช้อภิภาษาในการอธิบายไวยากรณ์ - มีการแลกเปลี่ยนสื่อสารทางเดียวคือ จากผู้สอนไปสู่ผู้เรียน
การสอนแบบตรง (La méthode directe) - ประมาณค.ศ. 1901~1914	<ul style="list-style-type: none"> - ไม่ใช้ภาษาแม่ในการเรียนการสอน แต่จะใช้ภาษาต่างประเทศตั้งแต่ช่วงแรกของการเรียนการสอน - สอนไวยากรณ์แบบอุปนัย และการอธิบายไวยากรณ์แบบแสดงรูปชัดเจน - ใช้คำศัพท์ในชีวิตประจำวันทำความเข้าใจความหมายแวดล้อมโดยรวม มีการฝึกพูด เช่น การทำบทพูดแบบละครสั้น (saynètes) 	<ul style="list-style-type: none"> - ใช้เทคนิคที่ทำให้ผู้เรียนตื่นตัวในชั้นเรียน เช่น การถาม-ตอบ
การสอนแบบฟัง-พูด (La méthode audio-oral) - ค.ศ. 1940-70 วิธีการสอนภาษาต่างประเทศของทหาร (The Army Method) - ภาษาศาสตร์แนวโครงสร้างนิยม (โครงสร้างนิยมสายอเมริกัน) - แนวคิดพฤติกรรมนิยม-จิตวิเคราะห์ (Skinner)	<ul style="list-style-type: none"> - การเลียนแบบและการจดจำคำศัพท์พื้นฐาน - การใช้เครื่องอัดเสียง การใช้ห้องโสตทัศนอุปกรณ์ - เน้นพัฒนาการทางภาษาอย่างเป็นระบบ - ทำแบบฝึกหัดแบบซ้ำๆ และแบบฝึกหัดที่มีรูปแบบโครงสร้าง ให้ความสำคัญกับรูปแบบมากกว่าความหมาย 	<ul style="list-style-type: none"> - การฝึกออกเสียงตามซ้ำๆ การแก้ไขการออกเสียงให้ถูกต้อง การท่องจำบทสนทนา และ การใช้โครงสร้างทางภาษาแบบซ้ำๆ
SGAV (La méthode structuro-globale audio-visuelle) เริ่มค.ศ. 1954 โดย C.R.E.D.I.F. ศูนย์ค้นคว้าและศึกษาเพื่อเผยแพร่ภาษาฝรั่งเศส - เน้นการสอนในระยะเวลาดำเนินการในบริบทสถานศึกษา	<ul style="list-style-type: none"> - การสอนแบบใช้ภาพและเสียงประกอบเพื่อสร้างประโยคพื้นฐาน - การพูดซ้ำ การแก้ไขการออกเสียง การจำโครงสร้างของบทสนทนา - ประยุกต์ใช้โครงสร้างใหม่อีกครั้ง และ/หรือ ประยุกต์ใช้โครงสร้างเดิมในสถานการณ์ใหม่ๆ ที่ใกล้เคียง - แบบฝึกหัดการใช้โครงสร้างต่างๆ ในสถานการณ์แบบเดียวกัน 	<ul style="list-style-type: none"> - ใช้ภาพต่อเนื่องเป็นตอนๆ (ภาพนิ่ง กระดานดำ) - การถอดความหมายข้อความตามสถานการณ์ที่กำหนด (มีท่าทางประกอบ การเคลื่อนไหว และการแสดงออกด้านอารมณ์ความรู้สึก) - สอนไวยากรณ์แบบอุปนัย - เน้นแสดงบทบาทสมมุติ การเล่นเกมทละคร การปรับรูปประโยคหลายๆ แบบให้มีความหมายใกล้เคียงกัน

ระเบียบวิธีการสอน (Méthodologie)	ลักษณะสำคัญ	เทคนิคการจัดการเรียนรู้
การสอนเพื่อการสื่อสาร (L'approche communicative) ค.ศ. 1980 การเรียนภาษาเพื่อ ใช้สื่อสารในสถานการณ์ที่คาด การณ์ล่วงหน้าได้	<ul style="list-style-type: none"> - ฝึกภาษาทั้ง 4 ทักษะ ได้แก่ การฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน - ภาษาคือเครื่องมือสื่อสารและใช้เป็นสื่อกลาง สำหรับการปฏิสัมพันธ์ร่วมกันในสังคม - ความสามารถในการสื่อสาร ภาษาศาสตร์เชิงสังคม การวิเคราะห์วาทกรรม - กิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นการทำซ้ำๆ ตามโครงสร้างต้นแบบ 	<ul style="list-style-type: none"> - ผู้สอนทำหน้าที่เป็นผู้ใช้คำปรึกษาหรือเปรียบเป็นผู้ช่วย - เน้นการสอนไวยากรณ์ในภาษาพูด สำนวนหรือรูปแบบของภาษาพูดในบริบทต่างๆ - เอกสารหรือสื่อการเรียนการสอนมาจากเอกสารจริงในชีวิตประจำวัน - กิจกรรมที่เลียนแบบสถานการณ์จริงและใช้โครงสร้างต้นแบบไปประยุกต์ใช้
การสอนที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนเป็นผู้ ปฏิบัติตามภารกิจต่างๆ โดยใช้ภาษาเป็นเครื่องมือ (La perspective actionnelle) ค.ศ. 1990 กำหนดโดยสภายุโรป ในกรอบมาตรฐานยุโรปทาง ภาษา (CECR)	<ul style="list-style-type: none"> - การปฏิสัมพันธ์จะช่วยพัฒนาทักษะการรับรู้ และช่วยให้มีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นได้ดีขึ้น - ผู้เรียนเปรียบเสมือนเป็นผู้กระทำภารกิจทางสังคม ซึ่งจะต้องทำภารกิจต่างๆ ให้สำเร็จ โดยใช้ทักษะ ความรู้ทางภาษา และทักษะอื่นๆ ที่อาจไม่เกี่ยวกับภาษาโดยตรง อาทิ การมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น การใช้เหตุผล การแก้ปัญหาเฉพาะหน้า 	<ul style="list-style-type: none"> - เน้นให้ผู้เรียนใช้ภาษาเป็นเครื่องมือ ในการทำภารกิจ/งานต่างๆ (tâche) ที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จ รวมทั้งการสร้างโครงการ (projet)

(ที่มา: Germain, 1993; Richards & Rodgers, 2011; Rosen, 2009)